

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 czerwca 2020r. znak (...) – (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił A. M. prawa do zasiłku chorobowego za okres 12 – 31 marca 2020r. wskazując, iż ubezpieczona w okresie sprawowania opieki nad dzieckiem, w związku z którą dochodzi świadczenia z tytułu zatrudnienia pracowniczego, wykonywała pracę zarobkową w ramach umów zlecenia z innymi niż pracodawca podmiotami. (decyzja – nienumerowana, 1 z kolei karta akt organu stanowiących załącznik do akt sprawy, zwanych dalej aktami zasiłkowymi)

A. M. wniosła odwołanie od tej decyzji wskazując, iż powoływany przez organ art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie powinien znaleźć w zastosowaniu, bowiem wystąpienie przez nią o zasiłek opiekuńczy nie było warunkowane niezdolnością do pracy, a wprowadzeniem na terenie całego kraju stanu zagrożenia epidemicznego i zamknięciem placówek oświatowych, w tym przedszkoli. Podkreśliła, że konieczność opieki nad dwoma czteroletkami wyłączała w jej wypadku możliwość wykonywania zatrudnienia pracowniczego (skutkując tym samym brakiem wynagrodzenia), ale nie czynności z umowy zlecenia, które w okresie objętym decyzją podejmowała w formie zdalnej.

Organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od ubezpieczonej kosztów procesu według norm przepisanych wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji, nadto zaś wskazując, że zasiłek opiekuńczy mieści się w grupie świadczeń zabezpieczających ryzyko chorobowe obejmując sytuacje, gdy niezdolność do pracy dotyczy innej osoby niż ta, która realizuje świadczenie. (k. 3)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

A. M. wykonuje zawód radcy prawnego. Ubezpieczona jest zatrudniona od 1 listopada 2013r. w oparciu o umowę o pracę w wymiarze czasu pracy 1/2 etatu u J. K. prowadzącego kancelarię radcy prawnego w S.. Ponadto związana pozostaje umowami zlecenia z Urzędem Miasta w S. i Starostwem Powiatowym w S. oraz pozostaje członkiem rady nadzorczej w (...) spółce z o.o. w S..

Niesporne, nadto przesłuchanie ubezpieczonej (zapis skrócony – k. 23 - 24), informacje pochodzące od zleceniodawców ubezpieczonej w aktach zasiłkowych – karty nienumerowane 15, 17 i 19 z kolei oraz w aktach sprawy – k. 19, 21

W okresie 12 – 31 marca 2020r. A. M. nie wykonywała zatrudnienia pracowniczego w związku z koniecznością sprawowania opieki nad czteroletnimi synami T. i W., warunkowaną zamknięciem przedszkoli z powodu stanu zagrożenia epidemicznego.

Niesporne, nadto przesłuchanie ubezpieczonej (zapis skrócony – k. 23 - 24), wnioski o zasiłek w aktach zasiłkowych – karty nienumerowane 2 – 5 z kolei

Podejmowała natomiast w formie zdalnej (z domu poprzez łącze internetowe i telefonicznie) czynności wynikające z umów zlecenia, które wcześniej podejmowała w miejscach wskazanych przez zleceniodawców. Chodziło o udzielanie (i pozostawanie w określonych godzinach dyżurów w gotowości do udzielania) nieodpłatnych porad prawnych dla interesantów. Dyżury przypadły w poniedziałki w godzinach 12 – 16 oraz w piątki w godzinach 16 - 20 (dla interesantów Urzędu Miejskiego w S.) i 9 – 13 (dla interesantów Starostwa Powiatowego w S.).

W okresie objętym zaskarżoną decyzją ubezpieczona wykonywała wskazane wyżej czynności na rzecz Urzędu Miasta S. w dniach 13, 16, 20, 23, 27, 30 marca 2020r., a na rzecz Starostwa Powiatowego w S. w dniach 20, 27 marca 2020r.

Za czynności te A. M. otrzymała wynagrodzenie.

Niesporne, nadto przesłuchanie ubezpieczonej (zapis skrócony – k. 23 - 24), informacje pochodzące od zleciennodawców ubezpieczonej w aktach zasiłkowych – karty nienumerowane 15, 17 z kolei oraz w aktach sprawy – k. 19, 21 miesięczna ewidencja czasu świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej na odwołanie nienumerowanej 17 z kolei karty akt zasiłkowych

Sąd zważył, co następuje.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie ustalony został w oparciu o zgromadzone korespondujące z sobą dokumenty, których rzetelność i autentyczność nie były podważane przez strony i nie budziły wątpliwości oraz korespondujące z tymi dokumentami przesłuchanie ubezpieczonej.

Na tle dokonanych ustaleń faktycznych brak było podstaw do przyznania ubezpieczonej prawa do zasiłku opiekuńczego z tytułu zatrudnienia pracowniczego.

Kwestię świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, do których należy zasiłek opiekuńczy, regulują przepisy ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. 2020.870), zwanej dalej ustawą zasiłkową.

Ustawa ta wymienia w art. 32 ust. 1 sytuacje, w których ubezpieczony zwolniony od wykonywania pracy z powodu sprawowania opieki nad inną osobą, ma prawo do zasiłku opiekuńczego. Obok choroby dziecka, choroby domownika, porodu oraz choroby lub hospitalizacji stałego opiekuna dziecka lub niani wymienione jest wśród nich nieprzewidywane zamknięcie żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których dziecko do lat 8 uczęszcza (art. 32 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy zasiłkowej). Maksymalny okres pobierania zasiłku wynosi w tej sytuacji 60 dni w roku kalendarzowym (art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy).

W 2020r. prawo do zasiłku opiekuńczego dla osób objętych ubezpieczeniem chorobowym przewidywał inny jeszcze akt prawny - ustawa z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020. 374 ze zm.). Wprowadziła ona w art. 4 ust. 1 prawo do dodatkowego zasiłku opiekuńczego m.in. w przypadku zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola, szkoły lub innej placówki, do której uczęszcza dziecko do lat 8, początkowo na 14 dni, a ostatecznie po zmianie dokonanej ustawą z dnia 24 czerwca 2020r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami (...) 19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem (...) 19 (Dz.U. 2020.1086) do 28 czerwca 2020r. pozostawiając możliwość przedłużenia tego okresu w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Dodatkowy zasiłek opiekuńczy przewidziany w tej ustawie przyznawany był w trybie i na zasadach określonych w ustawie zasiłkowej (art. 4 ust. 2 w zw. z art. 4 ust. 1 c ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych).

W niniejszej sprawie bezspornym pozostawało istnienie po stronie wnoszącej odwołanie przewidzianej w art. 4 ust. 1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych przesłanki prawa do zasiłku chorobowego w postaci konieczności zapewnienia opieki dziecku (w tym wypadku dwojgu dzieci) w związku z zamknięciem placówki oświatowej. Odmawiając prawa do świadczenia organ rentowy powoływał się natomiast na wyłączające prawo do świadczenia wykonywanie pracy zarobkowej w okresie, w którym wykonywana miała być opieka.

Zgodnie z powołanym przez organ art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie niezgodnie z jego celem traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Wskazana regulacja znajduje się w rozdziale 2 ustawy zasiłkowej dotyczącym zasiłku chorobowego, nie odnosi się zatem wprost do osoby sprawującej opiekę na dzieckiem. Jednak przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie i w przypadku tego świadczenia. Zgodnie bowiem z art. 35 ust. 2 ustawy zasiłkowej do zasiłku opiekuńczego stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 ust. 4 oraz 12 i 17 tej ustawy.

Wskazana regulacja nie ogranicza odpowiedniego stosowania art. 17 ustawy zasiłkowej tylko do zasiłku opiekuńczego z powodu choroby domownika czy dziecka, stosować ją zatem należy w każdym przypadku ustalania prawa do wskazanego świadczenia, a zatem także do sytuacji, gdy konieczność zapewnienia opieki wynika z zamknięcia placówki oświatowej. Odnosi się ona również do dodatkowego zasiłku opiekuńczego przewidzianego w ustawie o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, skoro ustawa ta odsyła do trybu i zasad przyznawania świadczenia określonych w ustawie zasiłkowej.

Przez pracę zarobkową, o jakiej mowa w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej należy rozumieć każdą aktywność ludzką zmierzającą do osiągnięcia zarobku – wykonywanie umowy cywilno – prawnej, prowadzenie działalności pozarolniczej, wykonywanie zatrudnienia etc. (por. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007r. II UK 223/06 OSNP 2008/15 – 16/231, z dnia 9 października 2006r. II UK 44/06, OSNP 2007/19 – 20/295, z dnia 20 stycznia 2005r. I UK 154/04 OSNP 2005/19/307, z dnia 5 kwietnia 2005r. I UK 370/04 OSNP 2005/21/342, z dnia 5 października 2005r. I UK 44/05 OSNP 2006/17 – 18/279). Podejmowanie czynności w ramach umowy zlecenia w przypadku jej odpłatnego charakteru ocenić więc należy - co do zasady - jako wykonywanie pracy zarobkowej.

Wykładnia językowa art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej prowadzi do wniosku, że chodzi o każdą działalność zarobkową, a nie tylko stanowiącą tytuł ubezpieczenia chorobowego, z którego ubezpieczony dochodzi świadczenia. Tak też przyjmuje się powszechnie w orzecznictwie uwzględniając funkcję zasiłku chorobowego (i innych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego) w postaci kompensowania utraconego dochodu. Bez znaczenia pozostają tu: rodzaj pracy, częstotliwość jej wykonywania, jej wymiar czasowy. Taki pogląd prezentuje konsekwentnie Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie (por. chociażby wyrok Sadu Najwyższego z dnia 9 maja 2018r. III UK 72/17 Legalis nr 1781149) wyłączając jedynie z pojęcia wykonywania pracy zarobkowej incydentalną aktywność ubezpieczonego, o czym jeszcze dalej. Niemniej jednak pojawia się pytanie o nadmierną restrykcyjność wskazanej regulacji w czasach, gdy stosunkowo często aktywność zarobkowa nie ogranicza się na co dzień do jednego tytułu ubezpieczenia i gdy nie każdy z wykonywanych tytułów zapewnia prawo do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Bywa wszak, że aktywność w ramach różnych tytułów ubezpieczenia różni się istotnie rodzajowo i czasowo, a schorzenie ubezpieczonego stanowi okresowo przeszkodę do wykonywania tylko aktywności podstawowej. Tak jest np. w przypadku, gdy zatrudnienie pracownicze wymaga sprawności ruchowej, która z uwagi na uraz kończyny, kręgosłupa jest wykluczona, a działalność pozarolnicza czy umowy cywilno – prawne przez tego ubezpieczonego wykonywane polegają np. na telefonicznym prowadzeniu sondaży, przedstawianiu oferty handlowej itp. W tej i podobnych sytuacjach ubezpieczony, będąc niezdolnym do pracy w ramach zatrudnienia, może pozostawać nadal zdolny do aktywności dodatkowej, której zakres nie koliduje z procesem leczniczym (nie stanowi zatem wykorzystywania zwolnienia niezgodnie z jego celem, o jakim to wykorzystywaniu obok wykonywania pracy zarobkowej mowa w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej). Zasadnym więc wydawałoby się wyłączenie podobnych sytuacji z regulacji art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Jest to jednak postulat do ustawodawcy, bowiem brzmienie przepisu ewidentnie nie ogranicza skutkującej utratą zasiłku pracy zarobkowej do określonych rodzajów aktywności.

Bezspornym jest, iż w okresie objętym decyzją ubezpieczona wykonywała pracę zarobkową w ramach dwóch umów zlecenia. Zaszła więc negatywna przesłanka prawa do świadczenia przewidziana w art. 17 ust. 1 w zw. z art. 35 ust. 2 ustawy zasiłkowej, jak słusznie przyjął organ rentowy.

Gdyby nawet dopuścić możliwość korzystnej dla ubezpieczonych interpretacji art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej poprzez wyłączenie z pojęcia pracy zarobkowej w określonych sytuacjach dodatkowej aktywności z innego tytułu, to i tak nie sposób byłoby przyjąć, iż przepis nie znajdzie zastosowania w realiach tej sprawy przede wszystkim z tego powodu, że chodzi o zasiłek opiekuńczy, a nie chorobowy. O ile określona aktywność zarobkowa nie musi być przeciwwskazana w okresie choroby, o tyle wykonywanie takiej aktywności pozostaje w sprzeczności z przesłanką warunkującą zawsze zasiłek opiekuńczy, którą jest sprawowanie opieki, oznaczającej w przypadku małych dzieci stałą nad nimi pieczę. Wykonywanie aktywności zarobkowej, tym bardziej jak w tej sprawie w określonych godzinach i z

koniecznością kontaktu z innymi osobami oznacza okresowe niepełnienie funkcji opiekuńczej, z którą wiąże się prawo do świadczenia.

Jak już wskazywano w orzecznictwie przyjmuje się, iż wyjątkowa, warunkowa okolicznościami aktywność zarobkowa nie stanowi negatywnej przesłanki prawa do zasiłku chorobowego (odpowiednio innych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, w tym zasiłku opiekuńczego). Dotyczy to jednak jedynie czynności incydentalnych, wymuszonych okolicznościami (np. zabezpieczenia mienia w związku z kradzieżą czy pożarem) albo też - w przypadku osób prowadzących indywidualną działalność gospodarczą - czynności formalnoprawnych, do jakich są obowiązani jako pracodawcy (np. wystawienie świadectwa pracy), podatnicy czy płatnicy składek, odstąpienie od których to czynności rodziłoby naruszenie przepisów prawa pracy, prawa podatkowego czy ubezpieczeń społecznych (o ile czynności te nie są jedynymi, jakie przedsiębiorca zazwyczaj wykonuje). Sąd Najwyższy wielokrotnie w swoich orzeczeniach wskazywał na możliwość uznania niektórych czynności związanych z wykonywaniem działalności zarobkowej za nieskutkujące utratą prawa do zasiłku chorobowego. Kwestii tej dotyczą chociażby wyroki z dnia 15 czerwca 2007r. II UK 223/06 OSNP 2008/15 – 16/231, z dnia 9 października 2006r. II UK 44/06, OSNP 2007/19 – 20/295, z dnia 6 maja 2009r. II UK 359/08 OSNP 2011/1-2/16.

(...) zarobkowej ubezpieczonej w ramach umów zlecenia nie sposób uznać za incydentalną i wymuszoną szczególnymi okolicznościami. Odpowiadała ona czasowo i rodzajowo zwykłej aktywności z tych tytułów, różnica polegała jedynie na przyjęciu formy zdalnej w miejsce dotychczasowych bezpośrednich rozmów z interesantami i dyżuru w punktach wyznaczonych przez zleceniodawców. Trudno ją też uznać za wymuszoną okolicznościami, skoro wykonywanie usług przez ewentualnego zastępcę – prawnika profesjonalistę (ubezpieczona twierdziła, że umowy obligowały ją do zapewnienia zastępstwa) nie wymagało żadnego szczególnego przygotowania/ uprzedniego zapoznania ze sprawami etc.

W tych warunkach sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako nieuzasadnione.

Orzeczenie o kosztach procesu wydane zostało w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), do których zalicza się wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach. Zasądzona na rzecz organu kwota odpowiada stawce przewidzianej w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U.2018.265).

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować (bez udziału asystenta)
2. Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć ubezpieczonej z pouczeniem o apelacji
3. Z pismami lub za 20 dni